

ŠP kozmetologija
Uvod v kozmetologijo

Zgodovinski razvoj kozmetike in kozmetologije

Prof. dr. Mirjana Gašperlin
Oktober 2012

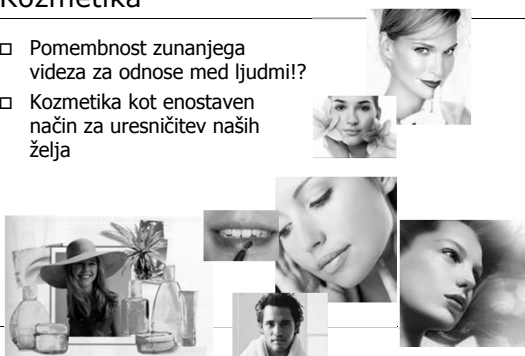
Vsebina

1. Kaj je kozmetika in kaj kozmetologija?
 2. Kozmetika v starem veku
 3. Kozmetika v srednjem veku
 4. Kozmetika in kozmetologija v novem veku
 5. Pomen in vloga kozmetologije danes
-

Kozmetika

- Pomembnost zunanjega videza za odnose med ljudmi!?
- Kozmetika kot enostaven način za uresničitev naših želja

Kozmetika

Kaj je kozmetika?

- Kozmetika – veččina in nauk o ohranjanju lepote telesa
- Kosmetikos (*gr*) ⇨ cosmein (krasiti urediti)
- Širok pojem, s katerim zajemamo tako postopke nege telesa kot izdelke, ki jih uporabljamo pri ohranjanju lepote in zdravja kože, las in nohtov

Kozmetologija

- Kosmetikos (*gr. kozmetika*) in logos (*gr. veda*)
- Veda, ki proučuje izdelavo kozmetičnih izdelkov in njihove učinke na telo z namenom, da ohranimo telo lepo in zdravo in da zakrijemo manjše pomanjkljivosti, ki kazijo estetski videz
- Metodološki pristop
- Strokovnjaki – kozmetologi
- Interdisciplinarna veda - medicinska, farmacevtska, kemijska, tehnološka,... znanja

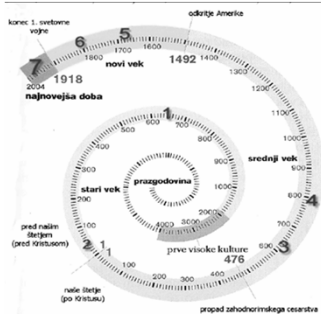
Razvoj kozmetike in kozmetologije

Še vedno prisotni stari načini okraševanja telesa pri primitivnih plemenih, ki smatrajo za lepo tetoviranje, prekrivanje kože, deformiranje ustnic, ušes, nastanek brazgotin

Fotografije: <http://www.zvoneseruga.com/>

Kozmetika v starem veku

V starem veku je kozmetika povezana z medicino!

Kozmetika v starem veku

Antika

- Velika pozornost posvečena telesni negi in lepoti
- Materialni dokazi o uporabi kozmetičnih izdelkov stari cca. 7000 let
- Mumije, slike v grobnicah faraonov

Kozmetika v starem veku Stari Egipt

Egipčani so bili prvi, ki so gojili kult lepote

- Uporaba kozmetike kot
- del osebnega lepoticenja
- religioznih obredov
- priprave mrtvecev na pogreb

Kozmetika v starem veku Stari Egipt

- 5000 pr.n.št. – naličene veke (malahit)
- 3500 pr.n. št – izdelava mazil za ustnice, črtal z ogljem in barvilom kohl – obroba oči
- Barvanje las s kano (vidno na mumiji iz leta 1580 pr.n.št) in kasneje nohtov

Egiptčanska kraljica Nefretete

Kozmetika v starem veku Stari Egipt

Kohl makeup

- Predhodnica današnje maskare
- Zmes iz zmletih pečenih mandljev, svinca, črnega bakrovega oksida, rjave orhideje, železovega oksida, ...in živalske maščobe
- Obroba oči poleg lepote namena tudi za olajševanje vnetja oči in za zaščito oči pred soncem, prahom in vetrom

Kozmetika v starem veku Stari Egipt

- Kozmetika povezana z medicino – kozmetični recepti v istih zapisih kot navodila za izdelavo zdravil
- Izdelki za glajenje gub, proti sivenju las, za krepitev zob, kopeli, izdelki za ličenje, deodoriranje in depiliranje
- Snovi rastlinskega, živalskega in mineralnega izvora

Papyrus Ebers, 1550 pr.n.št.

Kozmetika v staremu veku

Stari Egipt

Kleopatra (69-30 pr.n.št)

- Avtorica zbirke receptov (za odpravljanje prhljaja, proti izpadanju las, za barvanje in lepšanje obraza)
 - Ne ve se natančno, če je to res njeno delo
 - Iz receptov izhaja, da je bila poleg dekorativne kozmetike razvita tudi negovalna kozmetika, ki je obsegala predvsem kopanje telesa in masažo
-

Kozmetika v staremu veku

Stari Egipt

- Velika pozornost kopelim in masažam – razvili so talno ogrevanje, ki so ga kasneje prevzeli Židje, Grki in Rimljani
- Odišavljenje prostorov, dodajanje alabastrnih posod z dišavami v grobnice (mošus, ambra, cibet, idr) – odkrite v grobnici Tutankamona in drugih faraonov
- Prva civilizacija, ki je uporabljala eterična olja za parfumiranje in čiščenje!

Kozmetika v staremu veku

Stari Egipt

- Egipčansko znanje o kozmetiki se je razširilo na države Sredozemlja in Azije – Asirijo, Babilon, Perzijo, Grčijo, Indijo
 - Ep o Gilgamešu – (3200 pr.n.št., klinopis) omenja uporabo pigmenta ultramarina in rastlinskih dišav
 - Hindujske svete knjige – (1500 – 500 pr.n.št., sanskrt) omenja 2000 zdravilnih rastlin!
-

Kozmetika v starem veku Stara Grčija

- Poudarek na zdravem načinu življenja in ne toliko lepotičenje
- Kozmetični izdelki se kupujejo pri lekarnarju (farmakopolu)
- Izdelki podobni egipčanskim
- Opisuje jih znameniti zdravnik Hipokrat (460-377 pr.n.št) v delu Corpus Hippocratum (59 delov)

Kozmetika v starem veku Stara Grčija

- Oblikovanje pričesk je visoka umetnost
- Uporaba dišav in kozmetike v religiozne namene, pri dvorjenju in zdravljenju
- Razviti postopki za izdelavo frizur, nego kože in nohtov

Kozmetika v starem veku Stara Grčija

- Corpus Hippocratum – 2. del namenjen izdelavi kozmetičnih izdelkov
- Sredstva za lepšanje obraza, proti gubam, proti izpadanju las, proti sončnim pegam, za odstranjevanje dlak, masažo za odišavljenje
- Dišeče masti za določene dele telesa, umivanje zob – prah iz jelenovih rogov, pepel iz živalskih kosti in zmlati marmor
- Barvanje las z žafranom, odstranjevanje dlak s toplo smolo
- Za šminkanje – beli pigment "psimytion" (Pb karbonat) in rdeči pigment cinober (na osnovi svinčevega oksida)
- Prašek so zmešali z mazilom ali direktno naprašili na kožo

Kozmetika v staremu veku

Stara Grčija

- Kopeli – uporaba dišečih olj
 - Iliada in Odiseja, (Homer 1000 pr.n.št) – omenjata na več mestih uporabo dišečih olj po kopanju
 - Vsako leto v maju v starih Atenah Kallyntyria – svečanost lepote, kjer so se Atenci posebej lepo uredili, prav tako kip svoje boginje Atene
 - Grški filozof Teofrast (370-285 pr.n.št) – opisuje 500 zdravilnih rastlin, ki se uporabljajo za zdravljenje, barvanje in odišavljenje. Opisal tudi postopek pridobivanja in fiksiranje arom s pomočjo olj.
-

Kozmetika v staremu veku

Stari Rim

- Razcvet kozmetike
 - Osnovno znanje so prinesli zdravniki, filozofi in enciklopedisti iz Grčije
 - Prva znanstvena razprava o kozmetiki
 - Dioskurid (50 pr.n.št) – učbenik farmakologije, v katerem so tudi kozmetični recepti
 - Celsus (50 pr.n.št) – De medicum, 8 knjig, v 6. kozmetični izdelki
 - Galen (hladilno mazilo – Ceratum refrigerens). Izdelava iz čebeljega voska, mandljevega olja in rožne vode
-

Kozmetika v staremu veku

Stari Rim

- Kriton (zdravnik cesarja Trajana, 1. stol), avtor prvega sistematičnega kozmetičnega dela v 4-ih knjigah, ki so izgubljene, vendar jih omenja Galen:
 - nega las, dekorativna kozmetika, izdelki za nego zob in ustne votline
 - izdelki za čiščenje kože, proti znojenu, za gladko kožo na rokah, proti madežem in za odstranjevanje brazgotin
 - bolezni kože
 - dermatiki – izdelki za zdravljenje bolezni kože
-

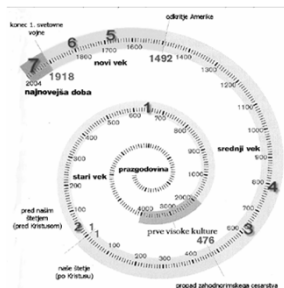
Kozmetika v starem veku
Stari Rim

- Kozmetiko in zdravila izdelujejo unguentariji, prodajajo pa jih trgovci z mastjo
- Okoli l. 80 v Rimu izdelujejo več kot 600 vrst različnih kozmetičnih izdelkov – pilingi, šminke, barve za lase, kreme, olja, mazila, kopeli, dišave
- Za masaže obraza: mleko, kruh in vino
- Oblikovanje pričesek: barva las je pričala o razredu, ki mu ženska pripada:
 - Plemkinje: rdeči lasje
 - Srednji razred: blond
 - Revni sloj: črni

Srednji vek
Evropa

- Srednji vek - propad rimskega cesarstva (476) do odkritja Amerike
- Srednji vek v Evropi – zaton kozmetike!

Srednji vek
Evropa

- Slaba higiena, kozmetični izdelki se ne uporabljajo, ker vlada prepričanje, da je umetno ustvarjanje lepote prevara
- Stališče: kozmetika ne more biti povezana z medicino, ker ne zdravi

Srednji vek islamske države

- Razcvet kozmetike (ceni se kult lepote - ženske)
- Arabija, Perzija
 - izdelujejo barve za lase (egiptovska voda-raztopina srebrovega nitrata, kana, indigo)
 - depilacijska sredstva,
 - dišave – izvažajo v Evropo,
 - izdelke za nego kože in las
- Avicena, zdravnik (980-1037 pr.n.št) – piše o kozmetiki, prvi destilira rastline z eteričnimi olji in tako dobi ekstrakte
- Stališče o zunanjem izgledu: "ta je odvisen od zdravstvenega stanja posameznika – pomanjkljivosti se lahko odpravijo s terapijo in dieto."

Renesansa

- Prehod iz srednjega veka v moderno dobo
- Oživitev kozmetike kljub še vedno močnemu nasprotovanju katoliške cerkve
- Obrbite obrvi in trdna linija las - videz večje inteligence
- Zamolke, temne barve
- Popularni pudri, ki so naredili kožo svetlejšo
- Vsebovali so tudi zelo nevarne sestavine – mešanice Pb oksidov, hidroksida in karbonatov
- Posledice nalaganja težkih kovin – telesne deformacije, slepota, številne alergijske reakcije ⇒ za lepoto je včasih potrebno celo umreti!

Renesansa

- V Franciji preporod kozmetike, ustanovitev medicinske fakultete
- Cyrurgia (Henry de Mondeville, 1260 - 1320), 24. poglavje o kozmetiki
- Collectorium cyrurgiae (Guy de Chauliac 1300 - 1368) poglavje Decoratio – recepture za pripravo pilingov, barv za lase, izdelkov za nego kože
- 1518 – prva knjiga o kozmetiki (Andre de Fournier, dekan medicinske fakultete v Parizu)
- 16. stoletje – odprtje prve parfumerije – lastnik parfumer Katarine Mediči

17. in 18. stoletje

- 17. stoletje - kozmetika je zelo popularna, uporaba narašča
- 1644 prepoved javnih kopališč – drastično zmanjšanje osebne higiene – pojavi številni epidemij
- Umazanijo prekrivajo z debelimi plastmi pudra in rdečil, neprijeten telesni vonj pa s parfumi!
- Eno najbolj umazanih obdobj v zgodovini!
- Pierre la Conte (1616-1641) – avtor dveh knjig
 - “ kozmetika služi zdravju in zdravje je pogoj za lep izgled”
- Program študija v latinščini v Jeni – De medicamine faciei
- L. 1680 prva disertacija s področja kozmetologije

17. in 18. stoletje

- 18. stoletje – nastaja obsežna kozmetična literatura za ohranjanje zdravja in lepote
- Avtorji – zdravniki, lekarnarji, proizvajalci kozmetičnih proizvodov
- 1725 Köln - Eau de Cologne (prva kolonjska voda)
- Angleži se boje pretirane uporabe kozmetičnih izdelkov. 1770 angleški parlament sprejme naslednji predpis: “ženske, ki ne glede na starost, položaj in poklic preslepijo svojega moža z uporabo dišav, ličil , kozmetičnih voskov, umetnih zob, umetnih las, itd bodo kaznovane po zakonu in poroka se po obsodbi razveljavi.”

19. stoletje

- Prepovedi uporabe kozmetičnih izdelkov tonejo v pozabo
- Zavedanje o pomenu telesne higiene – nega postane nuja
- Industrijska revolucija - začetek industrijske proizvodnje kozmetičnih izdelkov – postanejo širše dostopni
 - 1806 Colgate, 1818 Merck&Co, 1872 Shiseido
- Kozmetika dobiva znanstvene temelje in postaja priznana veja medicine
- 2. polovica 19. stoletja vrsta svetovnih razstav kozmetičnih izdelkov (London, New York, Pariz, Dunaj)

20. stoletje

- 20. stoletje – razvoj vseh vrst kozmetike in kozmetologije od industrijske proizvodnje surovin in izdelkov, strokovne in znanstvene publicistike, izobraževanja, do končne uporabe v kozmetičnih salonih in spec.ordinacijah
- Po l. 1920 se začnejo uveljavljati imena kot so:
 - Helena Rubinstein (izumiteljica maskare in koncepta barvnih pudrov),
 - Elizabeth Arden, Yardley, Revlon
 - T.L.Williams za svojo sestro izdelava maskaro iz vazelina in oglja - Maybelline

20. stoletje

- 1905 – trajno kodranje las in šamponi za barvanje
- 1907 – prva sintetična barva za lase (eugene Schueller, ustanovitelj L'Oreal)
- 1914 – ličilo Pancake , izumitelj poljski priseljenc Max factor
- 1916 – obarvani laki za nohte
- 1928 prvi varovalni kozmetični izdelek proti sončenju
- 1946 na trg pridejo prva pršila

19 in 20. stoletje

- Premik v odnosu do kozmetike povzroči filmska industrija
- Gledalci želijo posnemati filmske zvezde, njihove pričeske, manikirane nohte – spreminjajo se standardi ženske lepote
- Lepota začne slediti trendom!

Jean Harlow 1930's

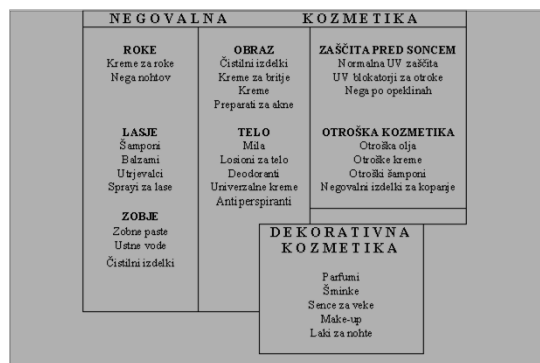

Vivien Leigh 1940's

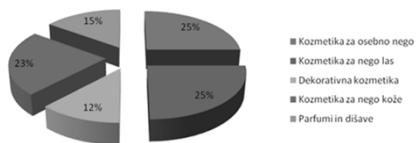

Elizabeth Taylor 1950's

Kaj obsega kozmetika?

Kozmetični izdelki - tržni delež

Prikaz razdelitve kozmetičnega trga glede na različne kategorije kozmetičnih izdelkov, povzet po statistični podatkih COLIPA iz leta 2004

Kaj obsega kozmetika?

Za kozmetične izdelke se v angleščini pojavljata dva izraza:

- Cosmetics** – izdelki za nego telesa in popravljanje estetskega videza
- Toiletries** – izdelki za čiščenje kože in vzdrževanje ustrezne osebne higiene

Trend razvoja danes - negovalna kozmetika

Namen uporabe:

zagotavljati dobro funkcioniranje zunanjih delov našega telesa - kože, sluznic, las in nohtov in vseh mehanizmov, ki to omogočajo.

Funkcije:

- čiščenje,
- nega v ožjem pomenu
- zaščita kože